

**Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Seikkailukasvatuksen 2-taso erikoistumisopinnot (30 op)**

OPETUSSUUNNITELMA

Erikoistumisopintojen tarkoitus, kohderyhmä ja tarve

Erikoistumisopintojen tarkoituksena on syventää seikkailukasvatuksen 1- tason tai vastaavat tiedot omaavien opiskelijoiden kovia, meta- ja pehmeitä taitoja. Tällaisia opiskelijoita ovat mm. seikkailukasvatuksen erikoistumisopinnot 1- tason suorittaneet opiskelijat ja seikkailukasvatukseen suuntautuneet yhteisöpedagogit. Opinnot parantavat opiskelijan valmiutta tuottaa vuoden ajasta riippumattomia pitkäkestoisia ja turvallisia seikkailukasvatuksellisia prosesseja.

Kovien taitojen osalta keskitytään talvitaitojen opiskeluun tavoitteena turvallisen pitkäkestoisen talvivaelluksen tuottaminen ja toteuttaminen. Opintojen päätyttyä opiskelijoilla on taidot tuottaa ja johtaa em. kaltaisia vaelluksia ja liittyy niihin kasvatukselliset tavoitteet. Metataitojen osalta opiskelijat analysoivat omia vuorovaikutus-, organisointi- ja johtamistaitoja ja pyrkivät kehittämään omaa persoonallista tyyliään. Metataitojen toimivuutta harjoitetaan pitkien vaellusten yhteydessä, tiedonhankinta ja analysointi puolestaan tapahtuvat lyhyiden lähijaksojen aikana. Pehmeät taidot liittyvät monipuolisten ja empaattisten ohjausmenetelmien omaksumiseen. Vaativissa ympäristöissä tuotetut kasvatukselliset prosessit edellyttävät pitkälle kehittyneitä kokemukseen perustuneita päätöksenteko- ja turvallisuustaitoja, jotka ovat opintojen keskeistä aluetta. Kokemusten ja elämysten reflektointi lisää opiskelijoiden itsetuntemusta kaikkien kolmen taitojen saralla ja antaa luottamusta omien kasvatuksellisten prosessien suunnittelussa.

Opintojen aikana opiskelijat saavat tarvittavat tiedot talvivaelluksen tuottamiseen ja näitä taitoja he yhdistävät jo olemassa oleviin taitoihinsa ja alan teoreettiseen tietoon. Tuloksena on mahdollisimman itsenäisesti opiskelijoiden suorittama toiminta turvallisesti toteutettuna, jossa lehtorit toimivat teknisinä asiantuntijoina niin erilaisten taitojen kuin turvallisuudenkin suhteen.

Seikkailukasvatus 2- tason erikoistumisopinnot ovat ensisijaisesti suunnattu seikkailukasvatukseen painottuneille yhteisöpedagogeille ja seikkailukasvatus 1- tason suorittaneille opiskelijoille. Erikoistumisopintoihin voivat hakeutua humanistisen ja kasvatusalan korkeakoulututkinnon, sosiaalialan korkeakoulututkinnon, muun soveltuvan korkeakoulututkinnon tai muun ammatillisen tutkinnon suorittaneet henkilöt, joilla on osoittaa omaavansa seikkailukasvatus 1- tasoa vastaavat tiedot. Valittavien tulee työskennellä erikoistumisopintojen sisällön kannalta relevanteissa tehtävissä ja kyettävä liittämään opiskelunsa osaksi oman työnsä kehittämistä.

Opintojen toteutus ja oppimisenäkemys

Seikkailukasvatuksen 2-tason erikoistumisopinnot toteutetaan 30 opintopisteen laajuisina ja osin kaksi lukukautta kestäväinä kokonaisuutena. Monimuoto-opetukseen kuuluu kontaktiopetusta, pienryhmätyöskentely, itsenäistä työskentelyä, tiedonhankinta ja – muokkaustehtäviä sekä verkossa tapahtuvaa vuoro-

vaikutteista työskentelyä. Opinnot keskittyvät kahden pitkän aidossa ympäristössä tapahtuvan vaelluksen ympärille. Vaelluksia edeltävät lähijaksot ja itsenäiset tehtävät valmistavat opiskelijat suoriutumaan vaelluksista. He saavat valmiudet ottamaan vastuuta monipuolisten tehtävien muodossa vaellusten aikana. Vaellukset linkittävät yhteen opiskelijoiden kovat, meta- ja pehmeät taidot, joita he käyttävät luovasti tilanteesta riippuen.

Opinnoissa seurataan käytännössä elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen periaatteita, jossa oppiminen tapahtuu kolmikannassa: yksilö – ryhmä – ympäristö. Opiskelijoiden rooli opintojen eteenpäin viemisessä on keskeinen. He ottavat käytännön vastuuta opintojen aikana taitojensa ja kykyjensä mukaan mahdollisimman paljon lehtoreiden toimiessa toiminnan ylläpitäjinä ja suunnan näyttäjinä. Näin saadaan häivytettyä rajapinta, jolloin opiskelijasta tulee vastuunkantaja. Opintojen tuloksena on asiantuntija, joka pystyy heti opintojakson päätyttyä itsenäisesti johtamaan vaativia seikkailukasvatuksellisia prosesseja. Koska resurssit Suomessa käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita kasvatustehtävien tukena, ovat hyvin rajatut, on erikoistumisopintojen tavoitteena tuottaa osajia organisaatioihin sisälle, jolloin voimavarat löytyvät organisaatioista itsestään.

Itsenäinen työskentely, pari- ja ryhmätyöt kehittävät opiskelijoiden sosiaalisia taitoja. Vaellusten tuottamiseen liittyvien ongelmien ratkominen heti opintojen alkuvaiheesta lähtien tutustuttaa heidät seikkailukasvatukselle tyypilliseen problematiikkaan ja sen erilaisiin ratkaisumalleihin. Seikkailukasvatuksen luonteeseen kuuluu yllätyksellisyys, jonka tuo mukanaan muuttuvat ympäristöolosuhteet ja etenevän prosessin ennalta arvaamattomat tulokset. Opinnot antavat valmiuden reagoida em. tilanteisiin.

Kokemuksellisen ja elämyksellisen oppimisen pedagogiikassa opiskelija nähdään vastuullisena ja itsenäisenä toimijana, jonka aktiivinen osallistuminen, kysymykset ja tiedon hakeminen luovat perustan oppimisprosessille. Opiskelijan oma kokemus ja tiedollinen näkemys käsiteltävistä ilmiöistä ovat aina keskeisessä asemassa. Opinnot hyödyttävät reflektiivistä prosessia, jossa opiskelijat arvioivat omia tietojaan ja taitojaan kriittisesti sosiaalisessa ympäristössä. He arvioivat kokemaansa ja oppimaansa yksilö, vertais- ja ryhmätasolla omaksuen samalla erilaisia reflektointitapoja.

Seikkailukasvatus perustuu holistiseen, kokonaisvaltaiseen oppimisenäkemykseen. Tämän mukaisesti oppijat ovat samalla opettamisen kohde kuin myös oppimisen resurssi jakaessaan tietämystään ryhmän keskuudessa kehittäessään samalla aikaa kaikkia kolmea taidollista osa- aluetta: kovia, meta- ja pehmeitä taitoja. Kokonaisvaltainen oppiminen mahdollistetaan toiminnallisen oppimisen avulla, opitaan tekemällä. Ryhmän jäsenten sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin on keskeistä. Ryhmä toimii parhaimmillaan siten, että se tarjoaa luottamuksellisen ja turvallisen ympäristön oppimiselle ja jossa jokainen ottaa omalta osaltaan vastuuta ryhmän yhteisen tavoitteen mukaisesti. Opiskelijat ratkaisevat vaellusten tuottamiseen liittyviä ongelmia yhdistäen tietonsa ja taitonsa. Yhtenä tuloksena on esimerkiksi opintoihin liittyvän Seikkailukasvatuksen erikoistumisopinnot 2-tason lähdemateriaalipankin kehittäminen. Opiskelijat ohjataan etsimään niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin lähteitä ja jakamaan löytämänsä lähdemateriaalin muiden kanssa. Lähdemateriaali koskee kirjallisuutta ja sähköistä verkosta löytyvää materiaalia, mutta siihen liittyvät myös alan lehti- tms. julkaisut, karttapalvelut, varustepalvelut, sääpalvelut jne. Seikkailukasvatuksellisen toiminnan luonteesta johtuen prosessin tuottamisen yhteydessä joutuu liittämään yhteen mitä erilaisimpia tietolähteitä ja – kanavia. Opintojen tavoitteena on oppia löytämään

nämä kanavat ja kehittää opiskelijoille opintojen ohessa kattava ja monipuolinen tiedonhankintaverkosto, joka jää heille työkaluksi opintojen tuloksena.

Oppimistulokset ja arviointi

Seikkailukasvatuksellisten periaatteiden mukaisesti ohjaajalla tulisi olla ohjaustilanteessa käytössään yksi kolmasosa omista taidoistaan. Oppimisen tavoitteena on laajentaa opiskelijoiden omaa osaamista niin, että toimittaessa tuon periaatteen mukaisesti, opiskelijat kykenevät käyttämään ohjauksen ja kasvatuksen työvälineenä kaikkina vuodenaikoina tapahtuvia useiden vuorokausien mittaisia vaelluksia. Opiskelijat pystyvät tuottamaan vaellukset kasvatuksellisten tavoitteiden suuntaisesti turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen.

Henkilökohtaista oppimisprosessiaan opiskelijat kuvaavat portfoliossa, joka yhdistää opitut asiat ja suoritettut tehtävät omaan henkilökohtaiseen kehittymiseen. Opintojen arvioinnissa sovelletaan jatkuvaa yksilöllistä ja ryhmässä tapahtuvaa reflektointia. Opintojen edistymistä mitataan annettujen tehtävien suoritamisella, niihin liittyviä kirjallisia tuotoksia ja käytännön tilanteiden ohjaamista. Portfoliosta muodostuu opiskelijan henkilökohtainen oppinäyte samalla kun se jää tekijälleen tietopankiksi tukemaan omaa työtä.

Seikkailukasvatuksen erikoistumisopinnot 2- tason sisältö

1. Seikkailukasvatuksen lajitaidot (11 op)

Lajitaitojen tarkoituksena on syventää opiskelijoiden taitoja talviretkeilyyn liittyvissä taidoissa. Lajitaidot antavat perustan toteuttaa opintoihin liittyvä talvivaellus Pohjois- kalotin alueella. Vaelluksen aikana opittuja taitoja käytetään työvälineenä harjoitettaessa opiskelijoiden henkilökohtaisia meta- ja pehmeitä taitoja.

Keskeinen sisältö:

- lumimajoitteet
- talvivaelluksen turvallisuussuunnitelma
- Kylmän fysiologia: hypotermia, paleltumat, tms. kylmävammat
- suunnistus talviolosuhteissa: suunnistus-reitin valinta-lumiturvallisuus
- GPS- navigointi
- jäätikkövaeltamisen käytänteet
- varustautuminen ja pakkaaminen
- lumiturvallisuus
- energiahuolto talvella

2. Ohjaus-, johtamis- ja päätöksentekotaitojen syventäminen (8 op)

Opiskelijat harjaantuvat itsenäiseen tiedonhankintaan ja osaavat arvioida eri lähteistä kerättävien tietojen pätevyyttä ja sovellettavuutta ammatillisessa työssä opintoihin liittyen. Tiedonhaku ulottuu myös kansainväliselle tasolle. Tietoa opitaan tulkitsemaan ja arvioimaan myös seikkailukasvatuksen kentän eri toimijoiden näkökulmista: metodina käytetään opponointia. Opiskelijat harjoittavat taitojaan erilaisissa käytännön tilanteissa ja kehittävät taitojaan saamansa palautteen perusteella.

Keskeinen sisältö:

- ohjaustaitojen analysointi ja kehittäminen
- tilanteen mukaiset reflektointitavat
- erilaisten päätöksentekotilanteiden ratkaiseminen ja analysointi
- ympäristökasvatus
- tilanteen mukaiset johtamistyylit
- ryhmänä ja ryhmässä toimiminen erilaisissa olosuhteissa
- talvivaelluksen antamien mahdollisuuksien hyödyntäminen kasvatuksellisten tavoitteiden mukaisesti

3. Näyttö ammatillisesta osaamisesta (11 op)

Opintojaksossa opiskelijat toteuttavat annetun vaellustehtävän vuoristoympäristössä lehtoreiden toimiessa teknisinä tukihenkilöinä. Oppijakson tavoitteet liittyvät kaikkien kolmen taidon osa-alueen hyväksikäyttöön ja soveltamiseen. Lehtoreiden vastuulla on opettaa opiskelijoille uuden ympäristön mukanaan tuomat asiat sekä vastata yleisestä toiminnallisesta turvallisuudesta. Opiskelijat vastaavat organisoitumisesta, tavoitteiden asettamisesta ja niiden saavuttamisesta. Opiskelijat oppivat arvioimaan menetelmän ja uusien taitojen pätevyyttä ja tuoksellisuutta sekä niiden soveltamismahdollisuutta eri kasvatustilanteissa.

Keskeinen sisältö:

- projektin tuottaminen: vuoristovaellus
- henkilökohtaisten ohjaamis-, johtamis- ja päätöksentekomallien soveltaminen ja testaaminen
- tavoitteen mukainen tiedonhankinta
- turvallisen oppimisympäristön hallitseminen
- toimenpiteet projektin päätyttyä

Lähteet:

- Karppinen S. J. A., 2005, Seikkailullinen Vuosi Haastavassa Luokassa, väitöskirja
- Eklund, J., 2003, Ammattina eräopas, luonto-opastuksen käytäntöä ja periaatteita
- Melbye, D. M., 1997, Friluftsliv i vinterfjellet
- Langmuir, E., 1995, Mountaincraft and Leadership
- Priest, S., Gass, M. A., 2005, Effective Leadership in Adventure Programming
- Gookin, J., Leach S., 2004, Leadership, Nols Educator Handbook
- Graham, J., 2002, Outdoor Leadership, Technique, common Sence and Self-Confidence
- Luckner J. L., Reldan, S. N., 1997, Processing the Experience, Strategies to Enhance and Generalize the Experience
- Jauhiainen R., Eskola M., Ryhmäilmiö
- Powers P., 2000, Wilderness Mountaineering, Nols
- Miettinen, S., 2006, GPS Käsikirja
- Ringer, T. M., 2002, Group action